

## ضرورت توجه به پرورش خلاقیت در مقطع ابتدایی

تربیت، نظام خلاق و خلاقیت پرور باشد.



وقتی سخن از پرورش خلاقیت به میان آید لازم است تأکید کنیم که اهمیت این موضوع فقط به خاطر آینده جامعه نیست، بلکه وضعیت فعلی دانش آموزان نیز مدنظر است. چرا که با تشویق خلاقیت، کودکان بهتر می‌توانند به روابط تازه و درک تازه از پدیده‌ها دست یابند، دانش آموز دوره ابتدایی طبیعتاً در مورد افراد و جهان پیرامون خود کنجکاو است و می‌خواهد ارتباط خود را با آنها بداند، پرورش خلاقیت نوعی پاسخگویی به این نیاز است. کودکان به کمک رشد خلاقیت می‌توانند از زمان حال به گذشته و آینده و آنچه خواهند شد فراتر بروند. آنان از جهان حسی خود در لحظه رها می‌شوند و می‌توانند:

- احساسات و افکارشان را به صورت غیر کلامی منتقل نمایند (از طریق نقاشی، طراحی، حرکات و ...)
  - تصور و دیدی از جهان پیدا کنند که متعلق به خودشان است.
  - ادراک و فهم خود را از جهان نمایان سازند.
  - مشکلات را حل کنند و در این کار مسلط شوند.
  - درباره مفاهیم تازه بیاندیشند و آنها را بیافرینند.
  - عزت نفس پیدا کنند (از طریق شناخت هویت خود)
- و ما می‌توانیم از طریق کاوش و بررسی ابراهای خلاقانه دریابیم که آنها درباره جهان خود چه می‌دانند و چه چیزهایی را مهم می‌دانند و چگونه بیان می‌کنند.
- چنانچه ملاحظه شد توجه به پرورش خلاقیت علاوه بر تأمین نیاز جامعه برای همگامی با تحولات جهانی، نوعی احترام به انسانیت کودکان است، چرا که آنان حق دارند که تمام احتیاجات اساسی معنوی و مادی خود را برآورده ساخته و به پرورش نیروهای درونی خود بپردازند.

### منابع

- پیرخانگی، پرورش خلاقیت.
- دافی، برنات. تشویق خلاقیت و تخیل در کودکان. ترجمه: مهشید یاسایی

### پاورقی:

۱. Carl Rogers
۲. Torrance

"تربیت برای من عبارت است از پرورش دادن افراد خلاق، حتی اگر تعداد آنها زیاد نباشد، حتی اگر آفرینش‌های یکی نسبت به دیگری محدود باشد. باید مخترع و نوآور پرورش داد، نه دنباله‌رو و تبعیت‌جو" (ژان پیاژه)

به موازات گسترش علوم در زمینه‌های مختلف، مطالب علمی در اثر پدیده انفجار اطلاعات در طول مدت کوتاهی اهمیت نخستین خود را از دست داده و به اطلاعات کم اهمیت و دست دوم تبدیل می‌شوند. زندگی پیچیده امروزی، هر لحظه در حال نو شدن است و خلاقیت، ضرورت استمرار زندگی فعال است. انسان برای خلق نشاط و پویایی در زندگی نیازمند ابتکار است تا انگیزه تنوع طلبی خود را ارضاء نماید. جامعه انسانی برای زنده ماندن و گریز از مرگ و ایستایی به تحول نیاز دارد، امروز شعار "نابودی در انتظار شماست مگر خلاق باشید" در پیش روی همه کشورهای جهان قرار دارد.

**مطالب علمی در اثر پدیده انفجار اطلاعات در طول مدت کوتاهی اهمیت نخستین خود را از دست داده و به اطلاعات کم اهمیت و دست دوم تبدیل می‌شوند. زندگی پیچیده امروزی، هر لحظه در حال نو شدن است و خلاقیت، ضرورت استمرار زندگی فعال است.**

در چنین دنیایی ما نمی‌دانیم فرزندان ما در بزرگسالی با چه مسایلی روبرو خواهند شد ولی می‌دانیم برای اینکه بتوانند با این مسایل روبرو شوند باید خلاق باشند. تجارب خلاق این فرصت را فراهم می‌کند تا:

- انسان در ارزش‌ها کندوکاو کند.
  - توانایی انسان به حد کامل رشد کند.
  - فرهنگ خود و دیگران را درک کند.
  - مهارت‌های ادراکی و جسمانی رشد کند.
  - توانایی انسان در تفکر، عمل و برقراری ارتباط پیشرفت کند.
- خلاقیت برای بشر موضوع غریب و نا آشنا نیست که نیاز به استدلال برای آن وجود داشته باشد. خلاقیت به عنوان استعدادی قدرتمند در نهاد آدمی از همان دوران کودکی وجود دارد؛ به قول راجرز<sup>۱</sup> (۱۹۷۷) آدمی ذاتاً خلاق متولد می‌شود، با این حال خلاقیت در مراحل ابتدایی زندگی تکامل یافته نیست و به همین دلیل نیازمند توجه، هدایت و تربیت است. براساس تحقیقات تورنس<sup>۲</sup> (۱۹۶۲) رشد خلاقیت تا سن ۱۰ سالگی حالت تصاعدی داشته و از آن به بعد، به دلیل شیوه ارزیابانه حاکم بر مدارس که کودکانی را که با نظام آموزشی هماهنگ باشند پاداش می‌دهد، دچار رکود می‌شود و چون بعد از این سن کودکان می‌خواهند خود را با شرایط محیطی دیگران سازگار نمایند از پاسخ‌های خودجوش آنان ممانعت به عمل می‌آید، بنابراین بهترین سن آموزش خلاقیت دوره دبستان است.

در این خصوص نظام تعلیم و تربیت در هر جامعه‌ای نقش کلیدی و اساسی ایفا می‌کند. به عبارت دیگر، یکی از مهمترین رسالت‌های تعلیم و تربیت شکوفایی استعدادها، پرورش و تقویت روحیه ابتکار، خلاقیت، ارتقای فرهنگ خلاق و به طور کلی تأمین منابع انسانی پویا، خلاق و کارآمد است. این مهم یعنی تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمامی زمینه‌های علمی، فنی فرهنگ اسلامی که در اصل رسوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز مورد تأکید قرار گرفته است. برای تحقق چنین اهدافی لازم است نظام تعلیم و